

Akavas
studerande

Akavas studerandes

**Mål för
riksdagsvalet
2027**

ISBN 978-952-7281-90-1
Bilder: Aleksi Murtojärvi
Layout: Liisa Valtonen

Akavas studerandes mål för riksdagsvalet

Vi betraktar frågor ur ett perspektiv som utgår från mötespunkten mellan högskoleutbildningen och arbetslivet.

Akavas studerande bevakar universitets- och yrkeshögskolestuderandes samt nyutexaminerade högskoleutbildades intressen. Vi representerar de drygt 127 000 studerandemedlemmarna i Akavas förbund.

Vår verksamhet är inte begränsad till en viss studieinriktning eller läroanstalt, utan vi lyfter fram våra högskolestuderandes gemensamma nationella intressen. Vår intressebevakning omfattar i synnerhet utbildnings-, arbetskrafts- och socialpolitiska frågor.

I detta program beskrivs Akavas studerandes mål inför riksdagsvalet 2027.

Dokumentet är indelat i mål för arbetslivet och mål för utbildningen. Alla mål fokuserar på att förbättra studerandes och

nyutexaminerades framtidstro samt att förebygga rädsla för arbetslivet. Rädsla för arbetslivet innebär osäkerhet kring sysselsättningen, förverkligandet av den anställdas rättigheter samt kompetensens tillräcklighet. Studerande bör ha en tryggad inkomst utan krav på att behöva skuldsätta sig. Tillräcklig utkomst lägger grunden för studiero och när denna tryggas gagnar det inte bara individen utan hela samhället genom att den arbetslivskompetens som utvecklats under utbildningen och den framtida tillväxten stärks.

De ungas framtidstro har försämrats betydligt de senaste åren. Kampanjen Min mentala hälsa är en #ViktigDelAvMig visade att studerande oroar sig mycket över sin framtida sysselsättning, vilket beror på problem i utbildningen och på arbetsmarknaden. Det tar sig uttryck i de studerandes oro inför övergången till arbetslivet och rädsla för att fatta stora beslut i livet, exempelvis när det gäller att bilda familj och slå sig till ro. Stora ekonomiska investeringar, och framför allt det att man inte vågar eller kan göra sådana, är i hög grad förknippade med detta. För att studerande ska kunna fokusera på att bygga upp sin kompetens, sin karriär och sitt liv behöver de ha tilltro till framtiden. Akavas studerande bygger en framtid där utbildnings- och kompetensnivån är hög, utbildningens värde erkänns och övergången till arbetslivet är smidig.

Arbetsliv

Arbetslivsfärdigheter

I Finland behöver vi kompetent arbetskraft som har förmågan att snabbt svara mot de krav ett föränderligt arbetsliv ställer. Den tekniska utvecklingen, omvälvningen i arbetet och de minskande årskullarna sätter press på både utbildningssystemet och individerna, för vilka det är allt viktigare att lära och förnya sig genom hela livet. För att kompetensen ska hållas uppdaterad och individerna flexibelt ska kunna övergå från utbildning till arbetslivet och tillbaka bör det kontinuerliga lärandet stödas rent konkret.

Då arbetslivskontakterna redan under studietiden stärks på alla högstskolenivåer ökar de studerandes beredskap för att övergå till arbetslivet och svara mot de krav som arbetet ställer. Samtidigt är det viktigt att ingripa i den osäkerhet och rädsla som är förknippade med att börja arbeta, och som kan uppkomma redan i ett tidigt skede av utbildningsvägen.

- I högskolorna satsar man på arbetslivsfrågor och arbetslivsmedvetenhet, såsom att utveckla och identifiera diskussions- och grupparbetsfärdigheter, för att göra övergången till arbetslivet smidig.
- Utbudet av språk- och kulturstudier som lämpar sig för arbetslivet utvecklas och det ska vara möjligt att avlägga studierna också under arbetstid.
- Staten och arbetsmarknadsorganisationerna bereder gemensamt lösningar för att effektivt främja högkvalitativa sysselsättningsmöjligheter för högt utbildade unga professionella utan att för den skull glömma bort utländska sakkunniga.

Internationella experter

Cirka hälften av de internationella studerandena lämnar Finland när de har slutfört sina studier. Arbetsgivarna uppskattar inte kompetens som förvärvats utomlands och situationen försvåras ytterligare av problemen med att ta sig in i finländska nätverk. Antalet internationella studerande som har för avsikt att stanna i Finland har minskat med 7 procentenheter mellan 2024 och 2025. Avsikterna att lämna landet beror på arbetslösheten, den skärpta invandringslagstiftningen och den allmänna försämringen av det ekonomiska läget. Av de internationella studerande som gör praktik eller examensarbete eller har sommarjobb i Finland stannar 80 procent i landet efter examen, medan motsvarande siffra bland de studerande som inte har sådan erfarenhet är endast 20 procent. Därför föreslår vi följande:

- Högklassig och kontinuerlig undervisning som syftar till en hög kunskapsnivå i ett av de inhemska språken inkluderas i de internationella studerandenas studier som en del av examen.
- Allokeringen av resurser till språkundervisningen inom högskoleutbildningen utökas för att garantera undervisning för alla som har behov av den.
- Alla som avlagt en högskoleexamen, även en lägre yrkes-högskoleexamen, i Finland och som uppfyller kriterierna för

språkstudier i uppehållstillståndet beviljas ett permanent uppehållstillstånd för att etablera dem i samhället.

- De terminsavgifter som internationella studerande betalar ska vara avdragbara i beskattningen om de får sysselsättning i Finland efter examen.
- Man arbetar aktivt för att eliminera den strukturella rasismen i högskolorna, arbetslivet och studerandegemenskaperna med hjälp av realistiska krav på jobbsökande och språkkunskaper, ökad anonym rekrytering samt exempelvis riktlinjer mot trakasserier och diskriminering i enlighet med statsrådets handlingsprogram.
- Finländska arbetslivsfärdigheter och studier i de inhemska språken bör inkluderas i examina för internationella studerande.

Visstidsanställningar

Det har blivit en ny norm för arbetsgivare och arbetstagare att ingå anställnings- och tjänsteförhållanden för viss tid. För studerande och nytexaminerade innebär det att man i en livssituation som i sig är instabil tvingas godta en visstidsanställning, vilket gör det svårare att planera framtiden och slå sig till ro.

Visstidsanställningar är skadliga utöver för studerande och nytexaminerade även för samhället, som lider av att studerande och unga inte får fast anställning och kan bygga upp sitt liv. Visstidsanställningar ökar också risken för diskriminering i arbetslivet, i synnerhet graviditetsdiskriminering, vilket ytterligare försämrar förutsättningarna för att bilda familj.

- Det bör finnas en grundad anledning för alla visstidsanställningar för att minska de kedjor av visstidsanställningar som är vanliga inom många branscher.
- Den anställda bör ha rätt att säga upp sig även från en visstidsanställning.

Utbildning

Höjning av kompetensnivån

Genom att föra vårt lands utbildnings- och kompetensnivå högst upp på prioriteringslistan kan man fokusera på att fostra nästa generations experter. Antalet studerande inom högskoleutbildningen i Finland har ökat med 12 procent mellan 2015 och 2022, vilket klart överstiger medelvärdet för OECD-länderna (5 procent). Samtidigt har utgifterna per studerande minskat med 13,5 procent, medan utgifterna i de övriga OECD-länderna har ökat med i genomsnitt 8,6 procent. Finland måste satsa mera på högskoleutbildningen för att återta vår ställning som ett internationellt ledande land inom utbildning. Utan högklassiga och långsiktiga investeringar i utbildning kan Finland varken förnya sig, utveckla sin kompetens eller behålla sin ställning som en kunskapsintensiv och konkurrenskraftig ekonomi. De studerandes möjlighet att fokusera på studierna är en förutsättning för individens välbefinnande och lärande samt för höjandet av utbildningsnivån.

- Mer än 60 procent av 25–34-åringarna bör ha högskoleutbildning senast på 2040-talet och Finland bör sträva efter att nå toppen inom utbildning bland jämförbara länder.
- En högklassig utbildning måste möjliggöras för varje studerande, oavsett region eller högskola.
- Som ersättning för det slopade vuxenutbildningsstödet skapas lösningar som möjliggör kontinuerligt lärande och omskolning i arbetslivet.
- Antalet praktikplatser för högskolestuderande och resurser som uppmuntrar skapandet av sådana ska utökas, så att en studerandes utexaminering inte fördröjs på grund av att praktikplats saknas.

Allokering av resurser till utbildning

Andelen högskoleutbildade unga vuxna i Finland (39 procent) är fortfarande mindre än OECD:s medelvärde (48 procent), och vi har särskilt halkat efter de övriga nordiska länderna. Vi måste alltså fortsätta att öka utbildningsvolymerna och för det behövs rätt resursallokering. Utöver att öka antalet högskoleutbildade behöver vi i Finland också högklassiga examina och experter som är redo för arbetslivet. Det kräver ökad finansiering och mer resurser för utbildning. Fler nybörjarplatser och större studerandevolymer utan en ökning av resurserna innebär att personalen, lokalerna, servicen och undervisningsmaterialen ska räcka till allt fler studerande. Akavas mål är att höja högskolornas finansieringsnivå till omkring 10 miljarder för att garantera utbildningsnivån och utbildningens kvalitet.

- Högskoleutbildning som leder till examen bör vara avgiftsfri för alla studerande.
- Öppna högskolor bör inte ha rätt att utfärda examen.

- Allokeringen av resurser till utbildningen bör bygga på parlamentarisk enighet om en plan som sträcker sig över regeringsperioderna och möjliggör långsiktig planmässighet och förutsägbarhet för högskolorna.
- När antalet nybörjarplatser utökas måste högskolorna och staten beakta de ekonomiska resurser som behövs för att garantera och utveckla utbildning av hög kvalitet. Man bör inte spara på utgifterna per studerande när antalet nybörjarplatser utökas. Dessutom måste man beakta de branschspecifika skillnaderna, genomströmningsgraden och arbetsmarknadsbehoven.
- Vi stöder Akavas mål att höja högskolornas finansieringsnivå till omkring 10 miljarder euro. Vi betonar vikten av basfinansiering som garanterar högskolornas autonomi.

Antagning till högskoleutbildning

I den gemensamma ansökan 2025 fanns det cirka 55 000 nybörjarplatser vid högskolorna, medan antalet sökande var nästan 150 000. Genom att göra antagningen till en högskoleutbildning smidigare möjliggörs en hållbar höjning av utbildningsnivån och säkerställs kompetensbasens stabilitet i det finländska samhället i framtiden. I takt med att våra årskullar minskar måste vi också sträva efter att en större andel av varje årskull utexamineras från en högskola. Dagens arbetsliv kräver kontinuerlig kompetensutveckling och anpassning till reformer. Kontinuerligt lärande möjliggör också byte av yrkeskarriär, omskolning samt kompetensutveckling.

Den nuvarande kvoten för förstagångssökande binder den studerande mycket starkt till den studieväg hen har valt och beslutet om ett yrke och specialisering för hela livet måste fattas som mycket ung. Genom att möjliggöra flexibla utbildningsvägar kan man redan i början av studierna lindra den stora press som de unga upplever att fatta ett särskilt viktigt beslut nästan omedelbart efter att de avlagt examen på andra stadiet.

- Möjligheterna att söka till högskoleutbildning måste vara likvärdiga och jämlika för alla, oavsett utbildningsbakgrund.
- Ett tillräckligt långvarigt försök behövs, där en del arbetslösa tillåts studera som arbetslösa i betydligt större utsträckning eller till och med utan begränsningar.
- En studerande förlorar sin status som förstagångssökande först när hen har avlagt 60 studiepoäng av sin första examen. Om den studerande tar emot en annan studieplats i kvoten för förstagångssökande upphör den tidigare studierätten.

akava.fi/studerande